

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТОЧНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМТВА

Баруліна Ю.Г.

*магістрант, кафедра фінансів
Національного університету харчових технологій*

Ситник І. П.

*к.т.н., доцент кафедри фінансів
Національного університету харчових
технологій*

Проблеми управління оборотними активами підприємств стають все більш актуальними. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які б відповідали ринковим умовам господарювання та забезпечували достатній рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості. У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств є суттєве вдосконалення механізму управління оборотними активами.

Проте існує ряд теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними як на рівні економіки в цілому, так і на рівні підприємства, зокрема. Так, незважаючи на значну кількість публікацій, що освітлюють окремі аспекти проблем управління оборотних активів, дослідження цього процесу, його сутності, особливостей, факторів, що

впливають на здійснення управління активами підприємства вимагають подальшої розробки.

Термін «оборотні активи» в економічній теорії має кілька синонімів (оборотні кошти, оборотний капітал, робочий капітал), однак незважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі досить однозначно. Найчастіше оборотні активи підприємства визначаються як грошові ресурси або група мобільних активів підприємства, із періодом використання до одного року, які безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня ліквідності повинні забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями. Виходячи з цього визначення бачимо, що оборотні активи підприємства займають вагомe місце в системі управління та потребують значної уваги [1, с.11] .

Особливості управління оборотним капіталом визначаються структурною належністю суб'єктів господарювання. Якщо у торговельних організаціях висока частка товарів, у промислових підприємств – сировини та матеріалів, то у фінансових корпораціях переважають грошові кошти та їх еквіваленти.

Оборотний капітал (оборотні кошти) підприємства, беручи участь у процесі виробництва та реалізації продукції, здійснює безперервний кругообіг, при цьому кошти переходять зі сфери обігу до сфери виробництва і повертаються, набуваючи послідовно форми фондів обігу і оборотних виробничих фондів (рис. 1).

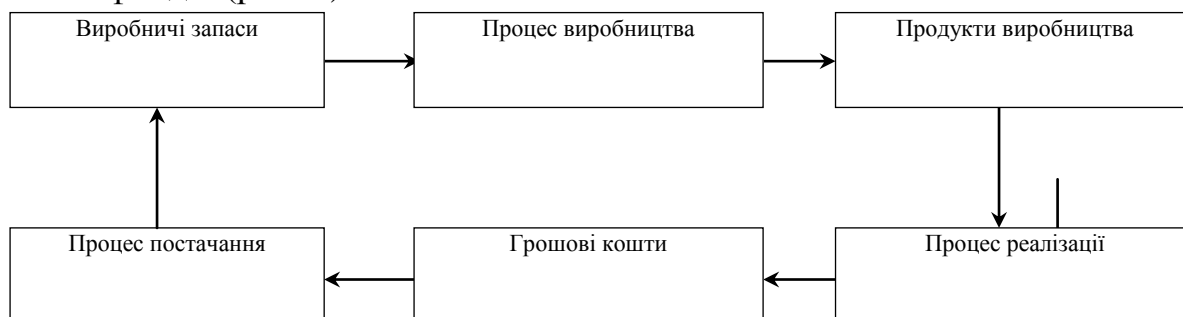

Рис.1. Схема кругообігу оборотного капіталу

Для успішного функціонування в ринковому середовищі кожне підприємство зобов'язане забезпечувати ефективне використання і прискорення оборотності активів, підтримувати на достатньому рівні свою платоспроможність і ліквідність балансу.

За цих умов підприємству необхідно розробляти політику комплексного оперативного управління оборотними активами, що полягає:

- у виборі оптимального рівня і раціональної структури оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;
- визначенні величини і структури джерел фінансування оборотних активів.

У теорії фінансового менеджменту розмежовують три типи політики, щодо управління оборотними активами (табл. 1) [4, с. 256].

Таблиця 1

Ознаки і результат основних видів політики щодо управління оборотними активами

п/п	Вид політики	Ознака	Результат
	Агресивна	Висока частка короткострокових кредитів. Поточні активи зростають швидкими темпами: значні обсяги запасів, дебіторської заборгованості грошових коштів. Питома вага оборотних активів у валюті балансу висока, а період їх оборотності – тривалий	Знімає ризик технічної неплатоспроможності, але не забезпечує підвищену економічну рентабельність активів
	Консервативна	Зростання поточних активів утримується, їх питома вага у валюті балансу незначна; період оборотності – короткий	Забезпечує високу економічну рентабельність активів, збільшує ризик виникнення технічної неплатоспроможності
	Поміркована	Середній рівень короткострокового кредиту в джерелах фінансування; помірний рівень оборотності оборотних активів і їхньої питомої ваги у валюті балансу	Економічна рентабельність активів і ризик виникнення технічної неплатоспроможності знаходиться на середньому рівні

Управління оборотними активами підприємства пов'язане з конкретними особливостями формування його операційного циклу. Операційний цикл являє собою період повного обороту всієї суми оборотних активів, у процесі якого відбувається зміна окремих їхніх видів (рис. 2).

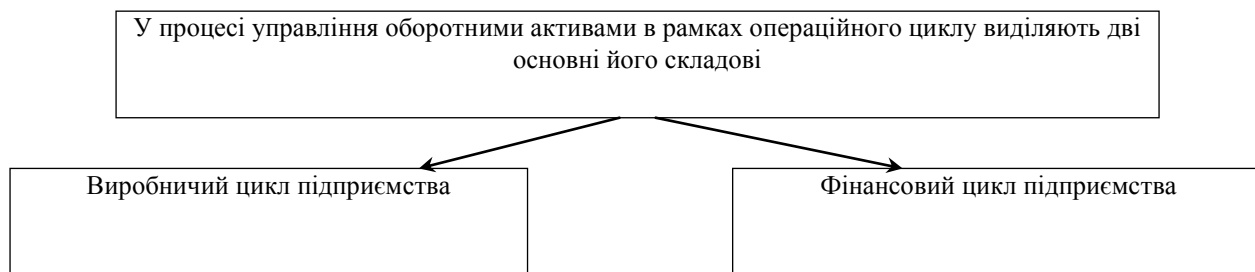

Рис. 2. Основні складові операційного циклу в процесі управління оборотними активами

Виробничий цикл підприємства характеризує період повного обороту матеріальних елементів оборотних активів, використовуваних для обслуговування виробничого процесу, починаючи з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство і закінчуючи моментом відвантаження виготовленої з них готової продукції покупцям.

Фінансовий цикл (цикл грошового обігу) підприємства являє собою період повного обороту коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отримані сировину, матеріали і напівфабрикати, і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію [1, с.45].

До основних завдань управління оборотними активами належать:

1. Забезпечення безперервності виробничого процесу.
2. Прискорення оборотності загальної суми оборотних активів.
3. Забезпечення ліквідності оборотних активів, достатньої для підтримки платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями.
4. Забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів.

5. Мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів.

Крім того, необхідно враховувати ризики формування оборотних активів та їх можливі негативні наслідки [3, с. 192].

Таким чином зауважимо, що підприємства, що працюють в сучасних умовах, повинні визначати необхідність в оборотних активах за всіма елементами та дотримуватись механізму управління активами, і задача відповідних служб – організувати роботу в даному напрямі. Наслідком впровадження ефективної політики управління оборотними активами стануть забезпечення безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції, оптимізація загального розміру дебіторської заборгованості та забезпечення своєчасної інкасації боргу, посилення контролю за збереженням запасів. Політика управління оборотними активами повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи, що зводиться до вирішення таких важливих задач, як забезпечення платоспроможності та прийняттого обсягу, структури і рентабельності активів.

Література:

1. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств : [підручник] / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : КНЕУ, 2006. – 780 с.
2. Ізмайлова К. В. Аналіз джерел формування активів / К. В. Ізмайлова // Фінанси України. – 2005. – № 8. – С. 67–74.
3. Лиса О. В. Методичні питання нормування оборотного капіталу підприємства / О. В. Лиса // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит. – 2006. – № 1. – С. 73–76.
4. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : [підручник] / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : ЦУЛ, 2009. – 520 с.